

Jovica Aćin

ROĐENDAN U POLJIMA

Prvi put sam u Poljima nešto objavio, mislim, krajem šezdesetih godina prošlog veka. Ne zvuči loše, a?

Bio je to možda prevod Geteovog zapisa o Spinozi, ali verovatno grešim. Ne mari. Nešto je bilo. Potom sam objavio niz kratkih priča, nalik pesmama ili čak epifanijama. Govorile su o ritmu košenja žita i sličnim realnim fantazijama. Onda o nekoj zakački u helenskoj ratnoj veštini. I sve to još pre nego što su krenule sedamdesete godine prošlog veka. Moram priznati da to zaista ne zvuči loše. Takav sam, šta mogu, raznolik. Zar i Polja nisu takva? Svaki bolji urednik im majstorski udara svoj pečat.

S obzirom na sve, Polja su ostala moj omiljeni časopis u ovim krajevima. Ne iz sentimentalnosti. Naprosto zato što su ih urednici dobro pravili, svaki sa svojim konceptom. Uvek nova. U tom pogledu sam, kao njihov saradnik, imao prilično sreće. Bili su mi prijateljski naklonjeni. Zubac, Tucić. Najžešće sam saradivao kad ih je sklapao Zivlak. Možda moj najvažniji prilog je iz razdoblja Petrinovića, saučesnički, saurednički. A saradnja sa Blaškovićem (spremnim na svaki izazov, recimo moj Dnevnik o vagini!) protiče uz poverenje sa dostojanstvom.

Naravno, ni ja nisam ostajao sve vreme isti. Šta sam nekad bio, ko zna. Šta sam danas, u to sam ja ponajmanje upućen. Kakve god da su se promene odigravale, kao da su nam se talasne dužine poklapale, pa sam, uprkos njima ili zbog njih, većito ostajao u dosluhu sa Poljima. A Polja su svakad ostajala u dosluhu sa vremenom u našem životu, i u našem pisanju: u književnosti i mišljenju. Dosluh ne znači da su uvek talasala sa vremenom. Talasala su i protiv vremena, prelivajući vremensku hrid.

Rasla su sa mnom i ja sa njima. Kao da su izmišljena zbog mene. Pojavila su se prvi put baš kad sam naučio da ispisujem slova. Kao da s njima i u njima, i ja slavim svoj rođendan. Tako su unekoliko kalendar moje pismenosti, i podjednako smo u vremenu. To vreme je poput bare. Posle kiše, hodajući, uvek gledamo da zaobiđemo sveže barice. Onda nam se noga omakne i zagazimo posred jedne, a baš ta nije ma koja, nego je bez dna. Polja pomažu, kao i svaka realna fantazija u životu, da se u toj bezdanoj bari ne udavimo, da uhvatimo pravi ritam.

NAPRAVLJENO OD BLATA

Ponekad želim da ispričam neku priču, ali to ipak ne uradim. Razlog tome je često zato što mislim da me priča prevazilazi. Verujem da suviše traži od mene, a da je moja veština nedovoljna da se nosi sa visokim zahtevima priče. I ovo je jedna od takvih priča kojoj nisam kadar da iziđem u susret, možda i zbog tog što je moja koža bila u pitanju, i još me, kad se setim, hvata sitan grč u malom stomaku.

Veče tek što se spustilo. Išao sam pustom ulicom. Grad ogroman, ulica je takoreći na domak njegovom centru, ali prazna, sablasno prazna i, istovremeno, nekako umirujuće pusta i prirodna. Prolećno veče, 1999. godine, u vreme kad je Beograd u Srbiji bio bombardovan. Hodam, a nikud ne idem, samo idem. Razmišljam o onima koji su otišli. Razmišljam o onima koji su ostali. Osećam da izvesne nikad više neću videti, a neke od njih i niko drugi više neće videti. Onda mi se odjednom, kao da je iskrsnula niotkuda, sa desne strane pridruži senka. Uhvati korak sa mnom i počne nešto brzo da mi govori. Spustim pogled i vidim da mi je uz slabinu pritisnuta cev pištolja. Zaledim se i zastanem. Senka produži još dva-tri koraka. Nije opazila da sam zastao. Konačno uočavam da je senka zapravo vitka devojka, veoma kratke plave kose, u cicanoj haljini bez rukava.

Ulične svetiljke su ugašene. Stojimo ispod krošnje platana. Devojka mi brzo priđe, postavi se tik iza mene, takoreći se pripila uz mene i ponovo mi gurnula cev, u bubreg. Tražila je da joj dam sve što imam. Ko me poznaje, kazaće vam da izgledam mlađi i jači nego što stvarno jesam. Jasno mi je bilo da mogu da izgubim život, vreme je bilo kao izmišljeno za tu vrstu događanja. Ipak, ne mogu da objasnim sebi ni danas, valjda instinktivno, munuh laktom devojku u stomak.

Ona ispusti mukli uzdah i presamiti se, ali pištolj je i dalje držala u ruci, i bio je upečen u moje koleno. Ako sad bude pucala, ode mi noga, pomislio sam. Nije pucala, ali ja ustuknuh. Ona povraća dah i uspravi se, psujući me da sam kopile, đubre i ko me je samo takvog rodio. Nisam imao mnogo novca, izvadih ga i pružih joj, kao da joj dajem milostinju. Levom rukom je uzela tih nekoliko novčanica, a ja sam joj se zagledao u oči. Crne. Ili su mi izgledale crne, jer osim mesečine nije bilo druge svetlosti, a one su mračno sjak-tale. Govnar si, ali dobar, rekla mi je. Znao sam, kao što i sad znam, da nisam iz nekog velikog straha bio odustao od borbe, i dao sam joj novac, jer ga je zaslužila zbog hladnokrvnosti. Mogla je da se usplahiri i povuče oroz, a eto nije. Uz to, baš neugodno sam je laktom pogodio u stomak, pa sam joj taj podmukli udarac unekoliko nadoknađivao.

Nekoliko dana zatim, vidim tu devojku kod pijace. Da ne verujem. Drži boksove cigareta u rukama i prodaje ih. Ona je jedna između ostalih, a sve mladića, sve crnih, koji prodaju duvan i razmenjuju novac. Videla je i ona mene, i nasmejala mi se. Uzvratih joj smeškom.

Sledećih dana sam uvek kod nje kupovao cigarete. Ne ljutiš se, pitala me je. Ne ljutim se, odgovorio sam joj, ako se ti ne ljutiš. Ionako ne bi pucala, reče, jer pištolj i nije bio napunjen, a to što sam je munuo onako žestoko, nije strašno, samo jedan udarac. Navikla je već na to. Tako smo se zbližili. Počela je da dolazi kod mene, sa mojom svakodnevnom duvanskom turom. Njena zadnjica, široka i teška, od vrste koju bih nazvao Doroti Parker guz, prikladno joj se uklapala uz njenu žilavu vitkost, ljuljuškala joj se kao košarkaška lopta u najlonskoj čarapi.

Istina, nismo se dugo družili. Kao što se pojavila u mom vidokrugu, iznenada, poput senke, tako je i nestala, bez najave. Nije više viđena ni kod pijace.

Odlično ti stoji kratka kosa, govorio sam joj. Ah, to je zato što ju je muž ošišao na nulu. Uvek to radi, redovno, svakog meseca ili češće, ne dopušta da joj kosa izraste, da se ne vidi da je prirodno plava. Jeste neobično da je ona plava, s obzirom da među njenima nema nikog ko je svetlokos. Ne šiša te valjda i dole, pitam je, iako mi je očigledno da je dole rutava. Ne nosi gaćice. U tom pogledu muž ima apsolutno poverenja u nju, jer zna da ona zna da bi ubio Boga u njoj, ako bi ikom pokazala da joj je donje vlasite žuto i crvenkasto kao slama ili šafran. Ionako je ne samo šiša nego i tuče čime stigne, i kad stigne, više ili manje redovno, kao da uzima lek, jer će ona, neko ga je tako savetovao, od modrica može biti jednom zauvek pocrneti i biti nalik njemu, a ne ovakvo ruglo, plava ovca usred Božjeg tamnokosog stada.

Ali, otkuda da je ona takva, pitam, plavušanka. Dešava se to. Kad se rodila, otac je prvih meseci prosto ubijao Boga u njenoj majci, devetao je sve u šesnaest, a onda je i on digao ruke. Nije verovao da se tako nešto ponekad dešava. Svi budu crni, put im kao satkana pod suncem Indije, iz generacije u generaciju, pet, deset generacija, pedeset, i onda puš, rodi se zlatno dete. Tako padnu i sastave se kuglice. Za posao to i nije loše. Vole mušterije kod nje. Samo da mi još ne kaže da joj je posao prepadanje prolaznika na ulicama. Ah, ne, to je posao njenog muža, pljačkanje, mažnjavanje i slično, mora se živeti. A ona povremeno, kad joj se muž natreska, i to je redovno, kod njega je takoreći sve redovno, uzima njegov alat, ispražnjen, jer se boji nesreće, i zamenjuje muža koji joj je sve, pošto ju je otac isterao, jer mora se živeti, a u trgovini devizama i tako nekim stvarima velika je konkurencija, i uvek se mora raditi za veće ribe, opasne aždaje.

U pravu je, mislim. Uvek su prinuđeni da služe većim, belim ribama. Crne su poslu-ga belim. Da sam onda naleteo na neku takvu belu ajkulu, na kraju bi mi, usred bombardovanja, umesto utešne nagrade ispletene kao ričkasti venac za Đurđevdan i okupane u hladnoj vodi na dvorišnoj česmi i uz pesmu, bila udeljena ona završna, posle koje nema nijedne i koju doista niko nije kadar da ispriča, jer nije kadar ni da je preživi.

I tačno, mora se živeti, ne baš po svaku cenu, ali mora, kao što se mora i pričati čak i kad to više nismo u stanju.

Napustio je kuću u kojoj je stanovao u iznajmljenoj sobi, i krenuo svojom svakodnevnom putanjom. Najpre u pekaru. Poješće kiflu ili krofnu za doručak. I tu je bio kraj priči, jer u pekari je prvi put sreo devojkicu. Lice joj je ptičje. Glava takoreći golubija.

Nije morao da je sretne baš u pekari, ali sad ovo nije priča, nego ju je naprosto sreo u pekari i ne vredi da pomišljamo da se to dogodilo na nekom drugom mestu. Kad su

im se pogledi ukrstili, mogao je da je oslovi. Tako je i učinio. Nije hteo da raspreda nešto značajno. Zamolio ju je samo da joj postavi jedno pitanje, ako ona nema ništa protiv. Zašto bi imala nešto protiv, u pekari su i može da je pita. Ali, neće li se ona naljutiti, neće li smatrati da je neučtiv. Valjda neće biti razloga za to, pa neka samo pita. Palo mu je na pamet da je pita za najbližu poštu, ali već je znao gde je najbliža pošta. Znači li to, ako se već neće naljutiti na njega, da je zadovoljna što će čuti njegovo pitanje i moći da mu odgovori. Nije u pitanju zadovoljstvo, nego samo želja da mu pomogne, eto da mu bude na usluzi. On više od nje i ne očekuje. Jedino je moli da se ne pomera. Ako se ne pomera, biće mu lakše. I ona voli da se ne pomera, pa to nije nikakva teškoća da ostane mirna i da ne mrda sve dok on ne završi šta je započeo. Da, odmah je znao da je ona prava i da ima sklonosti potpuno nalik njegovim, a koje je smatrao prilično dostojanstvenim. Da li da ne mrda sve vreme? Ne baš sve vreme; može malo i da mrdne kad bude završavao. Još je oklevao oko pitanja, za koje da se opredeli i koje bi moglo biti i njoj najprijatnije. Hteo je da i njoj bude lepo. Osećao je silnu potrebu da se slože u svemu, podjednako u mirovanju i u kretanju. Ako on zastane, onako, zbog predaha, može li ona i onda da mrdne, makar malo da se pomeri? Svakako, moraju biti ravnopravni. Posle ona može i njemu da postavi neko pitanje. Može pitanje? Može i pitanje. Evo, ona se ne pomera, čeka ga i pita se da li on to odugovlači. Ne, nije mu u prirodi nikakvo razvlačenje. Ipak, ovog puta mu je veoma važno da sve traje što duže. Mogla je da pomisli da i njoj to godi. U stvari, njegov nastup joj je istinski godio, jer ceni dela, a ne reči. Nehotice je podigla levu nogu, ne mnogo, tek da opet može da je ispruži. Obuzela ga je milina koja je poput zaraze odmah zahvatila u nju. Uzdahnuo je. Ona je takoreći bešumno coknula usnama. Razumeli su se: najbolje da njegovo snishodljivo pitanje i njen ljubazan odgovor odlože za sledeći susret koji će možda biti više kao u priči. Istovremeno su pomislili da nikad ne treba već na prvi pogled produbljivati stvari i predavati se kratkotrajnim strastima, koliko god one bile obostrano vatrene i neutoljive, iako su takve sasvim na mestu među savršenim strancima. Odgovor može da sačeka pitanje, kao što i pitanje može da sačeka odgovor. U tome je i srce stvari.

Ona je, posle pekare, otišla u obližnju poštu, a on je nastavio svojim uobičajenim putem. I njoj i njemu oči su sijale. Biće to dobar dan, barem na prvi pogled.

Sreo sam je u pekari gde smo oboje kupovali hleb od kukuruza i ona me je pogledala u oči, a ja sam u njenim očima mogao da pročitam da joj se ne dopadam i da mi nikad neće poći za rukom da joj se dopadnem, pa makar se u nju zaljubio na smrt.

Da živim na pustom ostrvu možda te se ne bih ni setio. Ovako, svaki put kad perem zube nehotice i obavezno pomislim na tebe. To mi je već kao molitva dvaput dnevno, ujutro i uveče, a ponekad i triput. Teško da ću ikad, znam, otkriti zašto mi baš tad padaš na pamet, zašto mi baš tad, dok vučem četkicu po zubima gore-dole, dok trljam nepca i jezik, misao sine i obasja te. To je poput opsesije. Znam i da te nikad više neću videti, čak ni slučajno. Bila si u mom životu i otišla. Sad je neko drugi na tvom mestu, onda će doći i neko treći, sve dok se mesto ne zatvori zato što i život se smrača i iščezne.

Setiš li se i ti mene pokatkad? Možda uz neku redovnu i uobičajenu radnju kao što se kod mene dešava. Ne verujem. Nije mi ni važno.

Nisam tužan, nisam ni veseo, naprosto tako: setim te se, bez ikakvog nauma, bez želje, setim te se i ništa više, i neću više to ni da spominjem. Ne, neću da to spominjem, ali je istina da sam na tebi sedeo sa najvećom radošću. Bila si kao stvorena za mene. Lako sam te dizao, lako sam te spuštao. Naprosto si se lepila za mene. Neću da spominjem, ali zasad ostaješ u mom životu kao jedina stolica koja me je opijala do svoje i moje srži.

Nesiguran šta bi stanovnici učinili kad me vide, u strepnji da ne nasrnu na mene, skrivao sam se nekoliko dana u okolini. Ali, ni trena nisam prestajao da vrebam onog zbog koga sam se spustio u grad. Izbegavajući opasne susrete, pažljivo sam proučavao njegove svakodnevne običaje. Proleće je prelazilo u leto, i tako nije bilo problema da, zaklonjen ozelenelom živicom preko puta, motrim na ulaz njegove kuće. Svetiljka je iza jednog od nezastriženih prozora bila upaljena skoro do svitanja. Znao sam da to on radi. Penjao sam se preko ograde, onda uspinjao do osvetljenog prozora i gledao ga. On se vrpeljio za stolom prekrivenim papirima.

Posle nekoliko dana, već na ivici, prilično izgladneo, da izgubim svaki pojam o vremenu, njegova žena sa dvoje dece, dečakom i devojčicom, pošla je na put. Nosili su kofere. Mora da su krenuli na letovanje. A on je ostao. To je bio najpogodniji trenutak. Sad ili nikad, rekao sam sebi.

Nekoliko minuta sam mu istrajno sitno kuckao na vrata. Kad se pojavio na vratima, mogao sam jedino da kažem da sam žedan. Osim jedne noći kad je kiša obilnije padala, nisam se, otkad sam u gradu, nijednom pošteno napio vode. Lizao sam rosu sa lišća. Imala je grozan ukus. Bezmalom je naterala da odustanem od svog nauma. Ipak, želja da ga nađem i da me on prizna, bila je jača od ogavne rose i sve veće žeđi. Reče mi da sačekam. Vrata su ostala otvorena, ali nisam se usuđivao da uđem bez njegovog izričitog poziva. Doneo mi je vode u lončetu.

Pitao me je nabusito može li još nešto da učini za mene. Bilo mi je jasno da izgledam kao najgora propalica.

Kad sam već tu, nema odstupanja, pomislio sam, pa smesta izidoh na sredu sa razlogom svoje posete.

Ništa više nego što bi trebalo jedan otac da učini, rekao sam mu, donekle i ja nabusito, ali ne uspevši da između reči zadržim zevanje. Iscrpljen sam, gladan, žedan, smrdljiv, a on tako sa mnom, pomislio sam, primećujući da sam sve kivniji na njega. Ostavio me je, otišao, izložio nevidenim poniženjima, ma sad ovako: još nešto da učini za mene!

Kakav sad otac! uneo mi se u lice.

Ja sam tvoj sin, rekoh tiho i koraknuh put njega tako da su nam se grudi gotovo dodirnule.

Sumnjičavo me je gledao. Onda me pozva da uđem. Njegov sin je upravo jutros otišao na more, reče.

Da, ali ja sam njegov stariji sin. Možda ne zna za moje postojanje, ili nije hteo da pretpostavi da je moju majku ostavio bremenitu. Otišao je i ostavio nas na cedilu. Nauživao se s mojom majkom i otišao. Celu noć je proveo sa njom i otišao.

Može biti, reče, može biti da se to dogodilo tamo. Da, tamo, kad je još istraživao za-
bačene krajeve sveta i ispitivao običaje drugih. Ali, to je bilo još pre dvanaest godina!

Jeste, baš tako, odvratio sam, i baš tamo, iako izgledam mlađi nego što jesam.

Znači, ti si iz Trampazlinskog plemena, uzviknu, a meni se učini da u njegovom glasu
prepoznajem izvesno kajanje. To mi se samo činilo. Nažalost, on nije od naših koji su
kadri da se kaju.

Znači, čak dovde si došao? I to sam?

A kako bih bio ovde, odgovorio sam, da nisam došao. Razumljivo je da sam došao
sam. Niko nema razloga da dolazi ovamo, u ovu nedodiju, uz sve opasnosti po život koje
nam ovde prete, osim mene, jer je jedino meni otac ovde, i jedino sam ja tamo bez oca.

Da li tvoja majka zna za tvoj dolazak?

Ne zna. Nije čak htela ni da mi kaže ko mi je otac. Morao sam to da otkrijem bez
njenog odobrenja.

Aha, klimao je glavom, evo te ovde, i hoćeš da ti pomognem.

Ne pada mi na pamet da tražim bilo kakvu pomoć od tebe. Tu priliku si davno propu-
stio.

Ja sam, ipak, spreman da ti pomognem. Kako mogu da se odrekнем svog sina?

Učinio si to već jednom, onda kad si otišao i ostavio moju majku, samu, da me
podigne usred svih njenih saplemenika koji bi me najradije ubili kao sramni znak da su
bili gostoljubivi prema nekom ko to nije zasluživao.

Prema meni?

Nego šta, prema tebi.

Pošto sam mu to sasuo u lice, osetih kako hiljadu zglavaka u mom telu treperi. Osetih
kako se izdužujem i kako mi do maločas nevidljiva krila rastu na ramenima, i kako mi
oči postaju ogromne i buljave. Ukratko, osećao sam da se preobražavam. Sazrevao sam.

I šta sad? Iskoristio sam ono što su mi nudili. Nisam želeo, ali nisam smeo ni da odbi-
jem.

Pazi da ne, uskočio sam mu u reč. Ponudili ti ženku, a ti ne smede da odbiješ. A mene
si tako osudio na neopisive muke.

Nisam znao. Nije mi padalo na pamet. Nije mi izgledalo kao mogućno.

Pričaj ti samo o Trampazlinima, jer ništa nisi shvatio. Nisi ti upoznao njihovu dušu. A
sad, najbolje da odem. Pre tog da ti još kažem da nisi moj otac.

Ali, to je očigledno, reče on i pokuša da me zadrži. Isti si ja. Ti si pljunuti ja.

Moglo je tako biti, ali više nema šanse, setno sam rekao, i trenutak-dva potom dodao:
upropastio si se, i sad bi i mene da satreš, da niko ne sazna, je li, da bih mogao biti tvoj
potomak, tvoj rođeni sin, tvoja mogućna uzdanica, ali to kod mene ne prolazi, i zato sam
došao da ti kažem da mi nisi otac, kao i da me sad vidiš prvi put i poslednji put. Rekoh
mu to, i to mu, pošto je zinuo, rekoh pravo u usta, i onda raširih oba para providnih krila,
gipko se protegljih i, kao mladi vilin konjic, uzleteh. Nisam znao kuda ću: važno mi je
bilo jedino da odletim.

U stanu ispod moga, na petnaestom spratu, živi žena. Živi sama. I ja živim sam. Uvek
pazim da je ne uznemirim. Hodam tiho, ne slušam muziku, čak i ne govorim sam sa

sobom, iako bih to ponekad zaista voleo da činim. Ako učinim ma kakav pogrešan potez, ako izazovem šum, to bi za nju moglo biti nepodnošljivo. Tad ona izleće do prozora, otvara ga i baca sav escajg koji joj je u tom trenutku na raspolaganju. Niz zgradu, pedeset metara, sleću viljuške, noževi, kašike, kašičice, pa i drvene varjače i poneki lonac. Svaki put očekujem da do mene odozdo dopre jauk.

Naravno, drugi susedi, uznemireni, zovu policiju. Policija dolazi i kuca mi na vrata. Ja otvaram vrata, a policija me pita da li je sa mog prozora bačen escajg u dvorište, duboko dole, sa mogućnošću da povredi ili čak ubije nekog prolaznika ili neko dete koje se zaigralo podno zgrade. Odgovaram, glasno, da nije ništa danas izletelo kroz moj prozor, pa zatim im, bez reči, kažiprstom pokazujem ispod sebe, a drugi kažiprst stavljam na usta.

Žao mi je što sam odao ženu u stanu ispod mog, ali nisam imao izlaza, jer sam svoj escajg još juče bacio kroz prozor. Sutra ću morati da kupim nov. Da bih se iskupio pred nesrećnom ženom, kupiću jedan i za nju.

Nevolja je kad ne možete da se setite nečeg što bi moglo biti veoma važno. Eto, ja se sećam da sam davno, u nekim novinama, pročitao kako je devojkica, studentkinja, godine 1968, stala pred profesora, otkopčala bluzu, izvadila dojke i rekla: "Da ih poljubiš, Tedi Meco?"

Znam da se to odigralo na nekom univerzitetu, daleke 1968. godine, ali ne znam više ništa o tome, nijedan detalj. Da li je to bilo u predavačkoj auli ili u profesorovom kabinetu, ne znam. Ne znam ni šta se potom zbilo sa devojkicom i profesorom. Ne znam čak ni da li je to što sam bio pročitao neka priča ili istiniti događaj. Samo se sećam da je devojkica razgoltila svoje sise i ponudila ih profesoru da ih poljubi. Neko bi mogao reći da to nije malo. Slažem se, ali istovremeno verujem da nije dovoljno, i da bih morao da se setim i svega ostalog. Utoliko pre bih morao da pamtim stvar koja tako počinje, sa devojkicim sisama i ponudom da budu poljubljene. To nije šala. Ili jeste šala. Zaista ne znam. A može biti da je cela stvar izuzetno značajna. I samo zbog nevolje da ne mogu da se setim, propuštam značajnu stvar.

Pomišljam šta je bio taj profesor. Da li je predavao grčki jezik ili filozofiju? Možda je upravo govorio o božanskoj supstanci, a onda je jedna od studentkinja pred njim obnažila grudi. Još više se pitam da li je profesor pozvao policiju na fakultet da uhapsi devojkicu zbog skarednosti. Da li je smatrao da je devojkica nedopustivo neposlušna, pa joj naredio da skine gaćice i pruži se po njegovom stolu, a on je onda išibao kaišem po zadnjici? Ni to ne znam. Možda je profesor bio ćelav, oniži, debeljuškast, ko će to sad znati. Ne znam za ostale, ali ne samo da ni to ne znam, nego ne mogu čak ni da pogodim.

Voleo bih da se dosetim celog događaja, stvarnog ili izmišljenog, jer onda u svom domišljanju kako je sve to izgledalo, ne bih se otrešio ni o profesora niti o devojkicu.

Pretpostavljam da se stvar odigrala pred očima ostalih studenata koji su slušali profesorovo predavanje ili čekali na red da ih profesor ispita. Ako je tako bilo, pitam se da li su se studenti smejali kad je devojkica onako postupila u šali ili bez ikakve šale.

Pretpostavljam, opet, da se slučaj mogao desiti i u profesorovom kabinetu. Sve je to suviše složeno, a sve samo zato što nisam zapamtio ono što sam pročitao, ili nisam barem

sačuvao te novine, ili sam ih čak, odloživši ih da ih sačuvam, vremenom kasnije izgubio, možda čak i nehotice bacio. Ne mogu sebi da oprostim šta god da se od svakojakih mogućnosti obistinilo, a ni vi mi ne morate oprostiti moj zaborav ili nemar.

Tačno je, međutim, da je te 1968. godine, kad je devojka izišla i pokazala sise profesoru, i nutkala mu ih, bilo prilično burno na većini univerziteta u svetu. To je bilo vreme studentskih pobuna. S obzirom na to, dve su šanse. Po prvoj, devojka je, nudeći dojke, želela da nagradi profesora za njegovo odvažno solidarisanje sa studentima. Moglo je tako biti, a i ne mora biti. Po drugoj šansi, možda je profesor bio protiv studentskih nemira, pa je devojka naprosto poželela da ga izaziva i da ga ismeje. Još ako se šaputalo da profesor voli da se zbližava sa svojim studentkinjama, onda je devojčin potez bio dobro izveden. U smislu: voliš da nam ljubiš sise, a da se sam isprsiš, nećeš.

Zapravo, ne vidim ništa strašno u tome da profesor voli svoje studentkinje. Ne vidim ništa strašno ni u tome da se ne slaže sa svojim studentima u njihovom neslaganju sa svetom. Ne vidim ništa grozno ni u suprotnom: da profesor staje uz studente kad se oni protive svetlu, pa ni u tome da bude nagrađen prilikom da poljubi devojačke sise. Ne sumnjam da te sise mora da su bile jedre i podatne. Čak i da studentkinja ništa nije rekla, nego samo podnela sise pod nos profesoru, one su nesumnjivo same zvale: poljubi nas, poljubi nas. Dozvolile bi čak i da budu posisane, zašto ne?

Ali, zaboravio sam. Sad ne vredi da se mučim i pokušavam nemoguće: da dočaram sebi šta se zbilo zatim, da li je profesor poljubio sise i možda se i venčao sa devojkom, i sve ostalo u tom tragu kako već ide, ili je odlučio da je kazni, čak i ne pozivajući policiju da upada na sveto mesto znanja. A onda, da li su se ostali studenti smejali ili su skočili na profesora, nasrnuli na razvratnog izdajnika, ispljuvali ga, ni to ne znam.

Naposletku, da li se on zvao Tedi Meca ili je to bio samo njegov nadimak, možda ime iz milja, mora ostati nerešeno. Istina, Tedi dolazi, recimo, od Teodor, ali koliko je te godine bilo profesora po svetu čije ime je bilo Teodor, eh, koliko, mali milion i na taj mali, još jedan, veliki milion. A Meca? To je tepanje ili nije, to je od Medveda, najčešće od pliša, s kojim se deca uspavljaju, ili je ipak od žive i moćne životinje koju pokušavamo da pripitomimo ili joj se umilimo.

Ne bih bio u stanju ni da nabrojim sve mogućnosti koje se otvaraju pred pokušajem da na osnovu tako zgodnog, a ipak oskudnog prizora kojim započinje priča ili izveštaj, nešto pročitano jednom i zauvek zaboravljeno. Sve te mogućnosti zajedno sačinjavaju slučajnosti života.

Zašto se uopšte mučim oko ove stvari? Mislim da me muči nostalgija za onom godinom kad su studenti uzavreli kako možda nikad više neće, muči me i nostalgija za sisama, a najviše sam bio podstaknut da se setim zaboravljenog, jer sam pre neki dan, apsolutno sam u to siguran, sreo tu devojku, sad već ženu od pedesetak godina, i ona me je pogledala, onako. Meni su se noge odsekle od njenog pogleda koji me je zvao. Još je žena bila drčna kao kad je bila devojka i rekla profesoru bi li da joj poljubi sise. Još onako divna i otvorena, a sise su joj podrhtavale pod lakom proletrnom bluzom, prozirnom bluzom ispod koje su joj sise bile gole. Iz nje mi se obraćala 1968. godina. Pogledala me je. Ja sam se ukočio. Ona je prošla uz osmeh, i otišla, dok ja nisam imao snage da koraknem, ni da zinem, da je zamolim da sačeka i da mi kaže šta je dalje bilo.

Šta želiš još da uradiš do kraja?

Da li da mu odgovorim ili ne? Šta želim? Pitanje kao da je moje najintimnije, a on ga je iščupao iz mene.

Pa, pre nego što ću umreti, želeo sam da napišem dve-tri stvari. Nešto što mi je u glavi i što bih morao da učinim, da zapišem kao svoju istinsku poruku. Ne, nije to nešto teško, ništa što bi izmenilo istoriju ili bilo čiji pogled na mene. Ne, ne. Više kao znak za uspomenu: tek da me se sećate još godinu dana ili dve. Ionako nisam želeo da nešto posebno saopštim. Samo dve-tri stvari da napišem. Priče da se nasmejete, priče da se zamislite. Čak ni to. Rekao bih da je u pitanju, eto, želja da sročim male, prolazne stvari, kadre da donekle nadžive onog od koga potiču.

Pošto mi, vidiš, ne polazi za rukom da ispunim tu želju, a Kraj je već ušao ovamo i eno ga levo, čeka na svoj red, odmah iza tvog ramena, neka sve što sam želeo da uradim do njegovog dolaska, bude samo ovo... ovo što sam uradio... ovo što ti baš sad rekoh... samo to.

Za mene je i toliko dovoljno, nagnu se i poverljivo šapnu Kraj, a taj šapat zvučao je neočekivano preteći, tako da sam se naježio. Ali, on je zapravo bezopasan, samo ne želi da izgleda kao da se lako predaje.